

Høyre har lurt oss

Men det bør utredes om Statkrafts organisasjon bør deles i to

I 2015 feiret Statkraft sitt 120-års jubileum med «800 gjester fra hele verden» i Operaen. Jubileet ble dessuten behørig markert i London, Istanbul og Cheves i Peru, ifølge Statkrafts siste årsrapport. Statkraft er blitt en internasjonal bedrift med en portefølje av prosjekter i 20 land.

Jeg var på en måte medansvarlig for den internasjonalt orienterte jubileumsfeiringen. Sammen med gode kolleger har jeg arbeidet mye med Statkrafts historie, og i 2011 ble jeg bedt om å lage en «fødselsattest» for bedriften. Spørsmålet om etableringsdato er nesten umulig å svare på, men jeg foreslo 1895, da statens kjøpte Paulenfoss i Otra-vassdraget i Vest-Agder. Staten ønsket å elektrifisere Setesdalsbanen. Statkrafts styre vedtok forslaget. Dermed var det lagt til rette for jubileumsfeiringen i 2015.

Mitt tidligere gode forhold til Statkrafts ledelse ble noe anstrengt etter at jeg i april 2010 uttalte meg til Dagens Næringsliv nettopp om Statkrafts utenlandsinvesteringer. Gruppen Energiveteranene, som jeg er med i, hadde sendt et brev til næringsminister Trond Giske der vi foreslo å dele Statkrafts organisasjon i to. Den ene delen skulle forvalte de norske kraftverkene og være 100 prosent statlige eid. Den andre delen skulle ha ansvaret for investeringer og prosjekter i utlandet. Utenlandsdelen har Energiveteranene vært åpne for å delprivatisere. Energiveteranenes initiativ kom på et tidspunkt da Statkraft hadde planer om å investere 90 milliarder kroner, hvorav rundt 60 milliarder i utlandet. Vi var bekymret for en uoversiktlig flyt av grunnrente fra norske kraftverk til risikofylte prosjekter i utlandet. Dette innspillet var Statkraft lite fornøyd med.

I det siste har Høyres Nikolai Astrup presentert en løsning som kunne likne på Energiveteranenes forslag, selv om organisasjonsmodellen har vært svært uklar. Både Astrup og Fremskrittspartiets Ketil Solvik-Olsen lovet i 2013 ikke å delprivatisere den norske delen av Statkraft. Derfor tok jeg det for gitt at det bare var utenlandsdelen Høyre ville privatisere – og støttet i forrige uke Astrups synspunkter på Facebook. Men jeg burde ha hørt på olje- og energiminister Ola Borten Moe. Han kommenterte Astrups og Solvik Olsens løfter fra 2013 i Klassekampen og hevdet at «det er ingen grunn til å stole på dem»! Mandag kom det fram at Høyre likevel vil privatisere hele Statkraft.

Argumentene mot privatisering av norske kraftverk er tunge. For det første er det umulig å sette en «riktig» markedspris som tar hensyn til at vannkraften er en evigvarende ressurs med betydelig grunnrente. For det andre vet vi at det er vanskelig å konstruere et skattesystem som sikrer at hele denne grunnrenten tilfaller samfunnet. For det tredje er elforsyningen trolig vår mest kritiske infrastruktur som derfor av sikkerhets- og beredskapshensyn bør være eid av det offentlige. For det fjerde har det overveiende offentlige eierskapet bidratt til at Norge har et av verdens mest velfungerende elektrisitetssystemer.

Statkraft bør fortsette å bidra til det grønne skiftet gjennom investeringer i utlandet. Men det bør utredes om denne virksomheten bør organiseres i et eget selskap og eventuelt delprivatiseres. For overføring av grunnrente fra Statkrafts virksomhet i Norge til risikoprojekter i utlandet, bør være gjenstand for full transparens og åpne politiske beslutninger. En delprivatisering av utenlandsdelen vil kunne bidra til å synliggjøre den økonomiske verdien av det internasjonale engasjementet og skaffe kapital.

Lars Thue

historiker

lars.thue@bi.no